

Vargskall.

av John Nilsson

Juni**1995****HÄRADSSKALL.**

Under 15-, 16- och 1700-talet drog stora vargflockar fram i Småland och bondebefolkningen klagade ständigt på vargarnas framfart. När kor och får betade på skogen, som var vanligt på den tiden, hade man inte vuxna att vakta djuren alla gånger, utan det blev barn som fick vakta, men fick dom höra varg yla sprang dom från djuren och direkt hem. Under tiden innan husbonden med sina drängar kom till skogen, hade vargarna hunnit döda flera djur. Av ålder var jakt organiserad genom s.k. skallgång (sockenskall). Byamän och torpare samlades för jakt på varg. Tidigt anmodade länstyrelsen härads-tinget att anordna större skallgång med många byalag. Man kan läsa i ett tingsprotokoll från 1600, att Jöns i Långrådna, Arvid i Björke och Ingolf i Stinghult tillsattes för Ed och Tryserum som skallfogdar.

Skallfogdarna svarade för sin sockens skallgång samt för en större skallgång med de båda socknarna gemensamt. 1734 års skallgång föreskriver att varje jordbrukare var skyldig att delta i vargskall samt i sin ägo hålla ett visst mått vargnät. Storleken på vargnätet beräknades efter gårdens hemmanstal. Med bössa, vargspjut eller yxa skulle byamän och torpare infinna sig till en förut bestämd plats. Tidpunkten för sockenskall meddelades genom kyrkan.

De olika bitarna av gårdarnas vargnät sammanfogades till ett långt nät, som spändes upp på förut be-

stämda platser dit vargarna drevs med skrammel och skrik. När skallet kom fram till nätet, anföll de vargarna med sina yxor, vargspjut och bössor. En del vargar vände sig från nätet och sprang mot folket, som i sin tur sprang för vargarna. Folk har i alla tider varit rädda för varg och många förstärkte sitt mod med brännvin. 1825 utfärdades förbud mot försäljning av brännvin då skallgång var utlyst. Olyckor och oordning uppstod många gånger då en del av deltagarna var mer eller mindre berusade. I Långrådna sköts en smed till döds under en skallgång.

Ett vargår inträffade 1825. I maj detta år hade enligt ett stämmoprotokoll vargarna tagit och dödat alla betesdjur för Josef Persson i Viaholm. Vid en stämma i Tryserum samma år beslöts, att varje torsdag skulle sockenshall driva vargarna mot Eds socken, eftersom Ed varje måndag plögade jaga sina vargar mot Tryserum.

I Västra Ed avlivades den sista vargen omkring 1845 och ungefär samtidigt dödades den sista vargen i Ukna. År 1867 dödades den sista vargen i Kalmarlän.

John Nilsson.